

Věc C-638/20

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce**Datum doručení:**

25. listopadu 2020

Předkládající soud:

Överklagandenämnden för studiestöd (Švédsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

14. října 2020

Žalobce/Navrhovatel:

MCM

Överklagandenämnden för Studiestöd (národní odvolací senát pro finanční podporu studentů, dále jen „ÖFS“)

[...]

Napadené rozhodnutí

Rozhodnutí Centrala studijödsnämnden (švédská komise pro finanční podporu studentů, Švédsko; dále jen „CSN“) ze dne 8. dubna 2020 [...]

Předmět sporu

Finanční podpora studentů na studium v zahraničí; nyní žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Soudnímu dvoru Evropské unie

Överklagandenämnden (odvolací senát, Švédsko; dále jen „Överklagandenämnden“) přijímá následující

Rozhodnutí

V projednávané věci se předkládá žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 [SFEU] [...]

Överklagandenämnden nařizuje přerušení řízení do doby, než obdrží odpověď Soudního dvora Evropské unie.

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Skutkový základ sporu

- 1 MCM, který je stejně jako jeho otec švédský státní příslušník, bydlí od narození ve Španělsku. V březnu 2020 podal MCM žádost CSN (subjekt odpovědný za poskytování finanční podpory studentům ve Švédsku) v rámci univerzitního studia ve Španělsku, které bylo zahájeno v lednu 2020. MCM ve své žádosti mimo jiné uvedl, že jeho otec žije a pracuje ve Švédsku od listopadu 2011, ale že předtím byl ve Španělsku zaměstnán jako migrující pracovník po dobu přibližně 20 let.
- 2 CSN zamítla žádost MCM z důvodu, že nesplňuje podmínku bydliště ve Švédsku stanovenou v § 23 prvním pododstavci kapitoly 3 studiestödslagen (1999:1395) (zákon (1395:1999) o finanční podpoře studentů; dále jen „zákon o finanční podpoře studentů“) a že mu není možné poskytnout finanční podporu na základě žádné z výjimek stanovených v § 6 až § 6b kapitoly 12 CSN föreskrifter och allmänna råd om beviljning av studiemedel (CSNFS 2001:1) (předpisy CSN a obecné pokyny pro poskytování finanční podpory studentů (CSNFS 2001:1)).
- 3 Na podporu svého rozhodnutí CSN rovněž uvedla, že neexistuje žádný důvod pro odchýlení se od požadavku bydliště na základě unijního práva. CNS měla za to, že MCM nesplňuje alternativní požadavek začlenění do [švédské] společnosti, kterou tento orgán stanoví pro ty, kteří nesplňují požadavek bydliště a kteří žádají o finanční podporu studentů na studium v jiné zemi Evropské unie.
- 4 CSN kromě toho upřesnila, že MCM nemůže vyvozovat nárok na finanční podporu studentů z toho, že jeho otec dříve využil svého práva na volný pohyb jakožto pracovník tím, že migroval do Španělska. V tomto ohledu měl tento orgán za to, že otec MCM již nemůže být považován za migrujícího pracovníka, jelikož od roku 2011 bydlí a pracuje ve Švédsku.
- 5 MCM se proti tomuto rozhodnutí odvolal. Ve svém odvolání MCM především poukazoval na okolnosti, které podle něho podporovaly jeho argument, podle něhož musí být považován za osobu začleněnou do švédské společnosti a jeho otec musí být stále považován za osobu mající vazbu na Španělsko.
- 6 Ve svém vyjádření k odvolání před Överklagandenämnden, který je podle § 11 prvního pododstavce kapitoly 6 zákona o finanční podpoře studentů odvolacím orgánem, CSN potvrdila své předchozí stanovisko. CNS zároveň uvedla, že odepření finanční podpory studentů MCM na studium v zahraničí by sice mohlo být považováno za překážku volnému pohybu otce MSC, neboť kdyby býval věděl o takovém důsledku, mohlo by ho to odradit od migrace do Španělska.
- 7 Podle CNS však není jasné, zda dotčená situace spadá do působnosti unijního práva, jelikož od okamžiku, kdy otec MSC využil svého práva volného pohybu, uplynula již značná doba. V této souvislosti se CNS rovněž táže, zda se migrující pracovník, který se vrátí do země svého původu, může ve vztahu k této zemi a po neurčitou dobu dovolávat záruk, které se vztahují na migrující pracovníky a jejich

rodinné příslušníky na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie [(Úř. věst. 2011, L 141, s. 1)].

Právní rámec a nutnost podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

- 8 Finanční podpora poskytovaná švédským státem studentům může být poskytnuta zejména švédským státním příslušníkům a některým cizincům¹ na postsekundární studium v zahraničí. V roce 2019 bylo na postsekundární studium vyplaceno přibližně 26,5 miliard švédských korun (SEK) (přibližně 2,6 miliard eur) finanční podpory studentů. Z této částky bylo na studium v zahraničí poskytnuto přibližně 2,4 miliardy SEK (přibližně 235 milionů eur).² Finanční podpora pro studenty se skládá ze stipendia (studentské stipendium) a půjčky (studentská půjčka) a činí 10 860 SEK (přibližně 1 050 eur) měsíčně v případě prezenčního studia. Kromě toho mohou studenti získat studentské půjčky na určité dodatečné náklady, které obvykle vznikají v souvislosti se studiem v zahraničí. To se týká hlavně nákladů na školné, cestovní výdaje a pojištění. Studenti s dětmi mají kromě toho nárok na vyšší stipendium, přičemž částka je závislá na počtu dětí.
- 9 Ve Švédsku přiznání finanční podpory studentů a její výše nezávisí na příjmech rodičů, ani na jiných sociálních faktorech. Finanční podpora studentů však může být zcela nebo zčásti odmítnuta studentům, kteří mají vlastní příjmy přesahující určitou hranici. Finanční podpora studentů může být zpravidla poskytována na celkovou dobu studia v délce 240 týdnů, což odpovídá přibližně 12 semestrům. Nárok na finanční podporu studentů s věkem postupně klesá, až zcela zaniká ve věku 56 let. Studentské půjčky mohou být spláceny maximálně po dobu 25 let a musí být plně splaceny nejpozději v kalendářním roce, kdy osoba dosáhne věku 60 let.
- 10 Finanční podpora poskytovaná studentům na studium v zahraničí může být na základě § 23 prvního pododstavce kapitoly 3 zákona o finanční podpoře studentů poskytnuta, pokud student pobýval ve Švédsku nepřetržitě po dobu alespoň dvou let během předchozích pěti let.
- 11 Pokud student nesplňuje podmínku bydliště, finanční podpora může být studentovi rovněž poskytnuta, pokud existují naléhavé důvody podle § 6b kapitoly 12 předpisů CSN a obecných pokynů pro poskytování finanční podpory studentů (CSNFS 2001:1).
- 12 S ohledem na čl. 7 odst. 2 nařízení [č.] 492/2011 se podmínka bydliště stanovená v § 23 prvním pododstavci kapitoly 3 zákona o podpoře studentů nevztahuje na jednotlivce ve Švédsku, které CSN považuje za migrující pracovníky nebo jejich

¹ Včetně jednotlivců, kteří mohou vyvozovat nárok z unijního práva a kteří mají na základě § 4 až § 7 kapitoly 1 zákona o finanční podpoře studentů stejné postavení jako švédští státní příslušníci.

² Vypočteno za použití směnných kurzů platných ke dni 11. listopadu 2020.

rodinné příslušníky. S výjimkou případů, kdy je rodinným příslušníkem dítě, CSN místo toho za účelem poskytnutí finanční podpory studentů vyžaduje existenci vazby na švédskou společnost.³

- 13 Podmínka bydliště se rovněž nevztahuje na jednotlivce – včetně švédských státních příslušníků – kteří tuto podmínku nesplňují a žádají o finanční podporu na studium v zahraničí v rámci EU. Je tomu tak proto, že Soudní dvůr Evropské unie shledal podobné požadavky na bydliště jako neslučitelné s právem volného pohybu státních příslušníků EU stanoveným v člancích 20 a 21 [SFEU] (viz v tomto ohledu rozsudek Soudního dvora ze dne 24. října 2013, Meneses, C-220/12, EU:C:2013:683, bod 27 a citovaná judikatura).
- 14 V posledně uvedeném případě CSN místo toho za účelem poskytnutí finanční podpory studentů vyžaduje existenci vazby na švédskou společnost v souladu s kritérii uvedenými v rozsudku Soudního dvora ze dne 18. července 2013, Prinz a Seeberger, C-523/11 a C-587/11, EU:C:2013:524, bod 38.

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Soudnímu dvoru

- 15 Jak bylo uvedeno výše, CSN rozhodla, že MCM nemůže vyvozovat nárok na finanční podporu studentů pro studium v zahraničí z předchozí činnosti svého otce jakožto migrujícího pracovníka ve Španělsku. Kromě toho z výše uvedeného rozsudku Prinz a Seeberger vyplývá, že bez ohledu na práva na volný pohyb státních příslušníků Unie, která jsou uvedena v člancích 20 a 21 SFEU, může členský stát z rozpočtových důvodů požadovat od státního příslušníka, který žádá o finanční podporu studentů na studium v jiném členském státě Unie, aby prokázal existenci vazby na tento členský stát (viz zejména bod 36 uvedeného rozsudku).
- 16 V projednávané věci vyvstává otázka, zda požadavek takové vazby může být uplatněn na dítě migrujícího pracovníka, které má bydliště v Unii, pokud se migrující pracovník vrátil do země původu.
- 17 Podle Överklagandenämnden by takový požadavek mohl být v rozporu s čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011. Kromě toho by uplatnění podmínky vazby mohlo s ohledem na švédský velkorysý systém finanční podpory studentů případně odradit současné nebo budoucí rodiče od výkonu svobody pohybu jakožto pracovníků stanovené v článku 45 [SFEU].
- 18 V rámci posledně uvedené otázky je Överklagandenämnden toho názoru, že omezení volného pohybu pracovníků stanovené v článku 45 SFEU ve formě požadavku vazby na společnost, pokud jde o finanční podporu studentů, musí být ze systematických důvodů odůvodněno čl. 45 odst. 3 SFEU s ohledem na tytéž rozpočtové důvody, které byly přijaty judikaturou Soudního dvora Evropské unie pro obdobné požadavky, pokud jde o články 20 a 21 SFEU.

³– Interní pokyny CSN, č. 2013–113–9290 a č. 2014–112–8426.

- 19 Överklagandenämnden nicméně uvádí, že takový závěr nemá žádnou zvláštní oporu v judikatuře. Existuje tedy nejistota ohledně toho, zda je možnost odůvodnit omezení volného pohybu státních příslušníků Unie stejná jako možnost odůvodnit omezení volného pohybu pracovníků v kontextu projednávané věci.
- 20 Pokud jde o nařízení [č.] 492/2011, posouzení CSN vyvolává otázku týkající se časové působnosti ochrany stanovené tímto nařízením pro návrat migrujících pracovníků, kteří nevykonávají žádnou přeshraniční činnost. Otázkou je, zda lze takového pracovníka považovat za pracovníka spadajícího do oblasti působnosti zvláštních záruk uvedeného nařízení, i když, jako v projednávaném případě uběhla dlouhá doba od okamžiku, kdy se tento pracovník vrátil do země svého původu.
- 21 Kromě toho není v tomto případě jisté, zda takové chráněné postavení migrujícího pracovníka v zemi původu znamená, že se pracovník může pro dítě, *které se nevrátilo do země původu*, dovolávat *lepšího nároku* na finanční podporu studentů za účelem studia v zahraničí, než je nárok, který se jinak vztahuje na státní příslušníky země původu, kteří nesplňují podmínku bydliště, nebo zda může země původu stanovit přiměřenou podmínku vazby na zemi původu i u takového dítěte.
- 22 Jinými slovy vyvstává otázka, zda toto dítě, pokud jde o otázku nároku na finanční podporu studentů na studium v zahraničí, musí být podle čl. 7 odst. 2 nařízení [č.] 492/2011 pokládáno za státního příslušníka země původu, který splňuje podmínku bydliště, nebo za takového státního příslušníka, který nesplňuje podmínku bydliště a který tedy musí prokázat dostatečnou vazbu na zemi původu k tomu, aby mu byla poskytnuta finanční podpora studentů na studium v zahraničí.
- 23 Överklagandenämnden, který je zvláštním rozhodovacím orgánem v rámci správního orgánu státu, a sice ÖFS, a který v souladu s vnitrostátní judikaturou⁴ splňuje rovněž podmínky pro to, aby mohl být považován za soud ve smyslu čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a je soudem posledního stupně v otázkách spojených s poskytováním finanční podpory studentů, má za to, že s ohledem na výše uvedené úvahy je třeba položit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v souladu s čl. 267 odst. 3 SFEU.

Otázka

- 24 Může členský stát (země původu), pokud jde o dítě migrujícího pracovníka, bez ohledu na článek 45 SFEU a čl. 7 odst. 2 nařízení [č.] 492/2011 a s ohledem na rozpočtové zájmy země původu vyžadovat, aby toto dítě mělo vazbu na zemi původu, aby tomuto dítěti poskytlo finanční podporu studentů na studium v zahraničí v jiném členském státě Evropské unie, kde rodič tohoto dítěte dříve pracoval (hostitelský stát), pokud

⁴– Rozsudek Högsta förvaltningsdomstolen (Nejvyšší správní soud, Švédsko) ze dne 17. března 2015 ve věci č. 4160–14 (HFD 2015 č. 6).

- (i) po návratu z hostitelské země tento rodič žil a pracoval v zemi původu po dobu nejméně osmi let,
- (ii) dítě nedoprovázelo svého rodiče do země původu, ale od narození zůstalo v hostitelské zemi, a
- (iii) země původu stanoví stejnou podmínku vazby pro ostatní státní příslušníky země původu, kteří nesplňují podmínku bydliště a kteří žádají o finanční podporu studentů na studium v zahraničí v jiné zemi Evropské unie?

PRACOVNÍ DOKUMENT